

**КИЕВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО**

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ПРОГРАММА
ВСТУПИТЕЛЬНОГО ЭКЗАМЕНА
В АСПИРАНТУРУ**

ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ НАУЧНОЙ СТЕПЕНИ ДОКТОРА ФИЛОСОФИИ

**ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ
072 - ФИНАНСЫ, БАНКОВСКОЕ ДЕЛО И
СТРАХОВАНИЕ**

ОТРАСЛЬ ЗНАНИЙ – 07 УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРИРОВАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ

Аспирантура (адъюнктура) при экономическом факультете Киевского национального университета имени Тараса Шевченко является важной составляющей частью системы высшего образования и главной формой подготовки научных и научно-педагогических кадров. Аспиранты-финансисты должны овладеть методологией и методами научных исследований, умением самостоятельно осуществлять экономические исследования и выполнять педагогическую работу. Это обуславливает соответствующие требования к поступающим в аспирантуру (адъюнктуру) по специальности 072 - «Финансы, банковское дело и страхование».

На экзамене по специальности 072 - «Финансы, банковское дело и страхование» поступающий должен:

а) объективно и профессионально оценивать экономические процессы, происходящие в обществе;

б) понимать суть, тенденции развития финансовых отношений и их особенности в сфере денежного обращения и кредита, государственных финансов, финансов предпринимательских структур, международных финансов;

в) анализировать современное состояние и перспективы будущего развития финансового рынка Украины;

г) уметь разрабатывать и решать вопросы теории и практики финансовой политики государства в условиях рыночной экономики;

д) знать и свободно владеть основными категориями, понимать принципы классификации основных инструментов в сфере денег, финансов и кредита.

Поступающие в аспирантуру (адъюнктуру) университета сдают вступительный экзамен по специальности 072 - «Финансы, банковское дело и страхование» (в объеме стандарта высшего образования магистра по соответствующей специальности), составной частью которого является исследовательское предложение. Билеты содержат два теоретических вопроса (по 30 баллов каждый) и исследовательское предложение (40 баллов).

Программа вступительного экзамена по специальности 072 - «Финансы, банковское дело и страхование» состоит из 3-х модулей: финансы, банковское дело и страхование.

СОДЕРЖАНИЕ

Модуль 1 «Финансы»

- 1.1. Финансовая система и финансовая политика государства.
- 1.2. Государственные и муниципальные финансы.
- 1.3. Финансовый рынок: его сегментация и инструменты.
- 1.4. Управление финансами предприятий и оценка стоимости бизнеса.

Модуль 2 «Банковское дело»

- 2.1. Банковская система и организация работы банков.
- 2.2. Банковская деятельность и банковские операции.
- 2.3. Банковский менеджмент.

Модуль 3 «Страхование»

- 3.1. Страхование и его роль в рыночной экономике.
- 3.2. Место и роль социального страхования в системе социальной защиты населения.
- 3.3. Риск-менеджмент как интегрированный процесс управления рисками субъектов хозяйствования

Модуль 1 «Финансы»

1.1. Финансовая система и финансовая политика государства

Финансы как сфера рыночных отношений. Субъекты финансовых отношений. Экономическая сущность финансов, их функции. Современные теории и концепции финансов и их использование в деятельности финансовых институтов.

Экономическая сущность и структура финансовой системы. Сферы и звенья финансовой системы: государственные финансы; финансы предприятий и организаций; персональные финансы; страховые и резервные фонды; международные финансы; финансовый рынок. Теория влияния финансовой системы на результаты социально-экономического развития.

Теория, концепции и базовые принципы кредитных отношений как аспектов проявления кредитной системы. Понятие кредитной системы, ее институциональная и функциональная формы. Предпосылки возникновения и структура современных кредитных систем. Деньги в хозяйственной системе. Теория и концептуальные основы формирования и функционирования денежной системы и механизмов денежного обращения. Понятие парабанковской и супрабанковской систем. Основные виды специализированных финансово-кредитных учреждений, особенности их функционирования и кредитной деятельности.

Трансформация доходов в организованные сбережения. Развитие финансовых отношений и принятия финансовых инвестиционных решений в домашнем хозяйстве. Механизм инвестиционной стратегии сбережений населения.

Экономическое содержание валютного курса. Режимы и методики курсообразования. Конвертируемость валюты и ее виды. Валютная политика как составляющая денежно-кредитной политики. Международные финансовые институты и их влияние на денежно-кредитный рынок.

Финансовая политика государства: основная цель, задачи и принципы. Факторы, определяющие финансовую политику правительства. Составляющие финансовой политики, их цели, задачи и основные направления на современном этапе. Механизм реализации финансовой политики. Правовая основа финансовой политики. Внутренняя и внешняя финансовая политика.

Методы и концепции регулирования инфляционных процессов. Инфляционные процессы и финансовая стабильность.

Предпосылки и формы проявления финансовой глобализации. Особенности и экономические последствия финансовой глобализации. Влияние финансовой глобализации на функционирование национальной финансово-кредитной системы. Интеграция национальной экономики в систему мировых хозяйственных связей, мировую финансово-кредитную систему.

1.2. Государственные и муниципальные финансы

Публичные финансы как составляющая часть финансовой системы государства. Составляющие публичных финансов. Методы и формы мобилизации финансовых ресурсов в распоряжении государства.

Теория построения бюджетной и налоговой систем. Инструменты и модели трансформации бюджетно-налоговой системы на разных стадиях экономического развития.

Сущность и форма проявления бюджета. Состав и структура доходной и расходной частей бюджета, факторы, влияющие на них. Структура бюджетной классификации. Модели системы исполнения бюджетов. Теоретические основы функционирования местных финансов. Организационно-экономические аспекты обеспечения местного самофинансирования. Концептуальные основы межбюджетных отношений и бюджетного регулирования. Финансовое выравнивание. Порядок расчета, выделения и использования отдельных видов субвенций и дотаций. Бюджетный процесс на государственном и местном уровнях, его этапы и основные участники. Прозрачность бюджетов.

Сущность и функции налогов и роль в регулировании экономики и формировании доходов бюджетов. Налоговое законодательство Украины. Классификация налогов и сборов. Специальные налоговые режимы. Администрирование налогов, сборов (обязательных платежей).

Теория и методика финансового планирования на уровне государства и местных формирований. Система сводного планирования расходов бюджетов на стадии их формирования.

Концептуальные основы, задачи, приоритеты бюджетной и налоговой политики и основные направления совершенствования на современном этапе.

Финансы субъектов государственной и муниципальной форм собственности. Финансы системы образования и науки, здравоохранения, социального страхования и обеспечения. Порядок планирования и прогнозирования расходов бюджетных учреждений.

Институциональные основы государственного финансового мониторинга и контроля. Функции, методы и виды финансового контроля. Органы исполнительной власти, осуществляющие финансовый контроль. Государственный налоговый контроль.

Дефицит и профицит бюджета, их причины. Государственный кредит, его формы. Источники финансирования дефицитов бюджетов и государственного долга. Механизмы и инструменты государственных заимствований на внутреннем и внешнем финансовых рынках. Государственный долг, его границы, виды и структура. Методы управления государственным долгом, эффективность их использования. Влияние формирования государственного долга на развитие кредитных отношений и реального сектора экономики.

Государственные фонды финансовых ресурсов: функции, роль, цели и источники их формирования, отечественный и зарубежный опыт их функционирования. Создание и использования фондов социального страхования.

Понятие финансовой безопасности государства, факторы, влияющие на нее. Критерии определения уровня финансовой безопасности страны.

1.3. Финансовый рынок: его сегментация и инструменты

Финансовый рынок: сущность, основные сегменты и функциональное назначение.

Теоретические основы функционирования финансового рынка и его сегментов. Теории рынка капитала. Гипотеза эффективного рынка, три формы эффективности. Модель CAPM. Прямая рынка ценных бумаг (SML). Арбитражная модель ценообразования. Факторные модели. Модели ценообразования на рынке опционов.

Структура и классификация финансового рынка. Денежный рынок и рынок капиталов; первичный и вторичный рынок; организованный и OTC-рынок. Институциональная структура и инструменты валютного рынка, кредитного рынка, рынка ценных бумаг, рынка финансовых услуг.

Структура и классификация инструментов финансового рынка. Понятие и виды ценных бумаг, их экономико-правовая природа. Долговые и имущественные инструменты. Понятие, назначение и виды деривативов.

Основные субъекты рынка. Финансовое посредничество. Профессиональные участники фондового рынка.

Инфраструктура фондового рынка. Торговые, регистрационные сети, расчетно-клиринговые и депозитарные системы.

Государство на финансовом рынке. Правовое государственное регулирование рынка. Органы контроля и надзора на финансовом рынке.

Национальный и международный финансовые рынки. Участники и инструменты международного финансового рынка.

Эмиссионная и инвестиционная деятельность на фондовом рынке.

Методология оценки доходности финансовых инструментов. Формирование портфеля ценных бумаг. Управление портфелем ценных бумаг.

1.4. Управление финансами предприятий и оценка стоимости бизнеса

Теория и концептуальные основы финансов хозяйствующих субъектов. Источники финансирования хозяйствующих субъектов, проблемы оптимизации структуры капитала. Структура и взаимосвязь механизма финансового взаимодействия государства и корпоративных финансов в рыночных условиях. Теория и методика финансового планирования на уровне хозяйствующих субъектов. Система финансового контроля в управлении предприятием: сущность, формы, методы и инструменты реализации. Сущность финансового менеджмента. Политика управления оборотными средствами: задачи и структура.

Формирование оптимального бюджета инвестиций предприятий: методы оценки проектов. Затраты на капитал и альтернативные издержки инвесторов. Модель средневзвешенных затрат на капитал корпорации. Роль модели затрат на капитал в анализе инвестиционных решений компаний и решений о финансировании. Обоснование оптимальной структуры капитала компании.

Дивидендная политика компании. Теории дивидендной политики (учет риска отсрочки, налоговых выплат, асимметричности информации, «эффект клиентуры»). Изменение дивидендов во времени (модель Линтнера). Выплаты дивидендов акциями. Дробление и консолидация акций. Выкуп собственных акций. Реинвестирование дивидендов.

Виды поглощений. Основные мотивы слияния для компаний. Методы поглощений. Относительные преимущества планов LBO. Покупка за счет долга «мусорные» облигации. Участие банковских структур в финансировании поглощений. Причины и последствия финансовых проблем. Диагностика банкротства. Методы финансового оздоровления. Реструктуризация долга. Принципы антикризисного управления.

Основные стандарты оценки стоимости компании и их соотношение. Базовые модели метода дисконтирования потока денежных средств и принципы их выбора. Базовый алгоритм метода рыночных сравнений. Основные рыночные мультипликаторы: PER, P / CE, P / S, P / FCF, P / BV. Отраслевые мультипликаторы. Алгоритм и особенности метода чистых активов. Метод ликвидационной стоимости. Особенности оценки стоимости стартапов.

РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Анализ ценных бумаг Грэма и Додда / [С. Коттл, Р.Мюррей, Ф.Блок] - М.: ЗАО «ОлимпБизнес», 2000;
2. Базилевич В.Д. Державні фінанси / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик. - К., 2004. – 368 с.;
3. Балабанов И. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? - М.: 1997. - 384 с.;
4. Боргова стійкість державних фінансів: [монографія] / за наук. ред. С. А. Єрохіна, Т.П. Богдан. – К.: Національна академія управління, 2014. – 720 с.;
5. Боринец С. Теоретические основы оптимизации портфеля долговых обязательств государства / С.Боринец, Л.Могилко // Новая экономика. – 2012. - № 2. – С. 36 – 44;
6. Боринец С. Моделі організаційного забезпечення управління державним боргом: світовий досвід та перспективи для України / С.Боринець, Л.Могилко // Банківська справа. – 2012. - № 4. – С. 43 – 50;
7. Боринець С. Сучасні тенденції розвитку світового валютного ринку / С.Боринець, В.Делас // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. - № 138. – С. 18 – 21;
8. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: [підручник] / С.Я.Боринець. – К.: Знання, 2008. – 500 с.;
9. Боровікова М. Фінансування компаній шляхом публічного розміщення акцій / М.Боровікова // Формування ринкових відносин в Україні. - № 5.- 2015. – С.164-169;
10. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс. - М: «Олимп-бизнес», 1997;
11. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхем. Полный курс в 2-х т. СПб.: Эконом. Школа, 2001 – 1166 с.;

12. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>;
13. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: монографія / [З. С. Варналій, Т. В. Бугай, С. В. Онищенко]. – Полтава: ПолтНТУ, 2014.– 270 с.;
14. Ваніна Н. М. Ринок цінних паперів. Практикум: навч. посіб. / Н.М. Ваніна, О.В. Грищенко. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 144 с.;
15. Варналій З. Сучасний стан та чинники тінізації бюджетних відносин в Україні / З. Варналій, І. Савич // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. – 2014. – Випуск 164. – С.19-24.
16. Варналій З.С. Ринок суверенних єврооблігацій України: проблеми становлення та перспективи розвитку [монографія] / З.С. Варналій, С.М. Марченко. – К.: Знання України. – 2010. – 311 с.;
17. Василик О.Д. Державні фінанси України / О.Д.Василик, К.В.Павлюк. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 608 с.;
18. Василик О.Д. Теорія фінансів / О.Д.Василик - К: Центр навчальної літератури, 2005. – 480 с.
19. Ващенко Т. Математика фінансового менеджмента / Т.Ващенко. - М.: 1996. - 82 с.;
20. Воронкова О.М. Податковий менеджмент: особливості, проблеми, перспективи: [монографія] / О.М. Воронкова; Національний університет ДПС України. – Ірпінь, 2012. – 391 с.
21. Гальчинський А. Теорія грошей: [навч.-метод. посіб.] / А.Гальчинський – 4. вид., змінене і доп. – К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. – 412с.;
22. Герчикова И. Финансовый менеджмент / И.М.Герчикова. - М.: 1996. - 208 с.;
23. Грищенко Т. Вплив фінансiалiзацiї економiки на функцiонування граничних ринкiв капiталу / Т.Грищенко, Г.Анзiна // Проблеми економiки. - №1. – 2015. – С. 16-21;
24. Грищенко Т. Сутнiсть та структура фiнансового потенцiалу ринку цiнних паперiв / Т.Грищенко, I.Ивахненко // Бiзнес Iнформ. - №8. – 2014. – С. 263-268;
25. Грищенко Т. Теоретико-методичнi аспекти визначення вартостi компанiї / Т.Грищенко, Г.Решетова // Бiзнес Iнформ. - №10. – 2013. – С. 266-271;
26. Грошi i кредит: навчальний посiбник / К.Ф. Черкашина, Л.Ю. Сисоєва. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 214 с.;
27. Грошi та кредит: пiдручник / [I.О. Лютий, Н.І. Версаль, О.В. Любкiна, О.Д. Рожко]; за заг. ред. проф. I.О. Лютого – К.: ВПЦ «Київський унiверситет», 2010. – 559 с.;
28. Демиденко Л. Фiнансова криза ЄС: причини та шляхи подолання / Л. Демиденко // Вiсник Київського нацiонального унiверситету iменi Тараса Шевченка. Економiка.- 2014.- №161. – С. 23-27;
29. Демиденко Л. Фiскальна децентралiзацiя: нiмецький досвiд та українськi реалiї / Л.Демиденко, Ю.Наконечна // Вiсник Київського нацiонального унiверситету iменi Тараса Шевченка. Економiка. - 2015.- № 2(167).- С.49-55;

30. Демиденко Л. Фіскальна консолідація в забезпеченні стабілізації державних фінансів / Л. Демиденко, Ю. Наконечна // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). - 2014. - №1(64). - С. 210-214;
31. Державний кредит та боргова політика України: [монографія] / [Лютий І.О., Зражевська Н.В., Рожко О.Д.]; за ред. І.О. Лютого – К.: ЦУЛ, 2008. - 360 с.;
32. Дрозд Н. Застосування заходів фіскальної консолідації в умовах кризи / Н.Дрозд // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. -Вип. 2 (167). – С. 55-60;
33. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: [монографія] / [Варналій З.С., Буркальцева Д.Д., Саєнко С.О.] - К.: Знання України, 2011. 299 с.;
34. Еш С. М. Ринок фінансових послуг: підручник / С. М. Еш. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 400 с.;
35. Єфименко Т.І. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / Т.І.Єфименко, А.М. Соколовська. – К.: ДННУ Академія фінансового управління, 2013. - 492с.;
36. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>;
37. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 року № 448/96-ВР VI // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>;
38. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>;
39. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 №2664-III // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>;
40. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>;
41. Ивахненко И. Внедрение новых технологий и инструментов на рынке ценных бумаг / И. Ивахненко, Р.Рак // Экономика. Управление. Право. — 2013. — № 1 (37). – С. 49-53;
42. Інноваційний розвиток України та податкове регулювання: стан і діалектика взаємозв'язків: [монографія] / [Варналій З.С., Новицький А.М. та ін.]; заг. ред. С.В.Онишко - Ірпінь, НУДПСУ, 2015. – 298 с.
43. Ковалев В. Практикум по фінансовому аналізу / В. Ковалев. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 288 с.;
44. Коллас Бернар. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции, методы: Учебное пособие. / Т.О. Терентьева, Я.В. Соколов. - М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. - 576 с.;

45. Конституція України // Закони України: В 11 т. — Верховна Рада України: Ін-т законодавства. — К., 1997;
46. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2000. - 378 с.;
47. Кудряшов В.П. Курс фінансів: [навчальний посібник] / В.П. Кудряшов – К.: Знання, 2008. – 431 с.;
48. Левченко В. П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: [монографія] / В.П. Левченко – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 368 с.;
49. Ли Ч. Финансы корпораций: теория, методы и практика / Ли Ч. - М.: Инфа-М, 2000 – 686с.;
50. Любкіна О. Вплив фінансових інновацій на характер волатильності ринків фінансових активів /О. Любкіна// Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 24 (грудень). – С. 34 – 38;
51. Любушин Н.П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: [учебное пособие для студентов] / [Н.П. Любушин, В.Г.Лещева, В.Г.Дьякова]. - М.: ЮНИТИ. - ДАНА, 1999. - 471 с.;
52. Лютий І. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави / І.Лютий // Фінанси України. – 2009. – №12. – С. 13-19;
53. Лютий І. Financial market of Ukraine and the role of foreign direct investment / І. Лютий, М.Боровікова // Економіка (Литва). – 2013. – Vol. 92(1). – С. 64-78;
54. Лютий І.О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг: [монографія] / І.О.Лютий, О.М.Юрчук. - К. : Знання, 2011. – 359 с.;
55. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. — К.: Атіка, 2000;
56. Медведкова Н. Шляхи вдосконалення бюджетних інструментів підтримки суб'єктів господарської діяльності в Україні / Н. Медведкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка – 2015. –№ 167. – С.67-73;
57. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>;
58. Михайлов Д. Мировой финансовый рынок: тенденции и инструменты. - М.: Экзамен, 2000. – 768 с.;
59. Місцеві фінанси: [підручник] / [авт. кол.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. О.Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О.П.Кириленко. – К.: УБС НБУ, 2015. – 579 с.;
60. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції: [монографія] у 2 т./ [Т.І. Єфименко, С.С. Гасанов, П.М. Леоненко, Ю.В. Петленко та ін.] – К.: ДННУ «Акад. фін. управління», Україна, 2014. – Т.2. - 784 с.;
61. Наконечна Ю. Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави / Ю.Наконечна // Економіка. Фінанси. Право.-2015.- № 6 (1).-С.48-51;
62. Наконечна Ю. Проблеми фінансування дошкільної освіти в Україні / Ю.Наконечна // Світ Фінансів.-2014.- №, №4, С. 152-157;
63. Науменкова С.В. Валютне регулювання: [навч.-метод. посіб.] / С.В. Науменкова, К.Ф. Черкашина. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 155 с.;

64. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг: [навч. посібник] / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: Знання, 2010. – 532 с.;
65. Носова Є. Заощадження домогосподарств як джерело інвестиційних ресурсів в Україні / Є. Носова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - №167. - 2015. – С. 73-81;
66. Носова Є. Шляхи забезпечення фінансової стійкості діяльності підприємства / Є. Носова // Теоретичні та прикладні питання економіки: Збірник наукових праць. – Випуск 27, т. 2. – К., 2012. – С. 264-272;
67. Носова Є.А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства / Є. Носова // Вісник Академії праці та соціальних відносин. - №2. - 2012. - С. 57-64;
68. Оценка бизнеса: [учебник для студ. вузов] / [А.Г. Грязнова, М.А. Федотова, С.А. Ленская и др.] - М.: Финансы и статистика, 2004. - 512 с.
69. Петленко Ю. Інституційний аналіз фінансів вертикально–інтегрованих структур в Україні / Ю. Петленко // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка.- 2014. – Вип. 1(154). - С. 69–77;
70. Пластун В.Л. Діяльність інституційних інвесторів на фондовому ринку: теорія та практика: монографія / В.Л. Пластун. - Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 330с.;
71. Податкова політика держави: теорія формування та практика реалізації: [монографія] / [Новицький А.М., Варналій З.С., Швабій К.М. та ін.] – Ірпінь, Видавництво НУДПСУ, 2013. – 556 с.;
72. Податкова політика держави: теорія формування та практика реалізації: монографія / [Тарангул Л. Л. та ін.]; Нац. ун-т держ. податк. служби України, Н.-д. центр з пробл. оподаткування. - Ірпінь : ВЦ НУ ДПС України, 2013. - 405 с.;
73. Податкова політика України: [навч. посібник] / П.В. Мельник, З.С. Варналій, Л.Л. Тарангул [та ін.]; за ред. П.В. Мельника. – К.: Знання України, 2011. – 505 с.;
74. Податкова система: навч. посібник для студ. ВНЗ / [Баранова В.Г та ін.]; за заг.ред. В.Г. Баранової; М-во освіти і науки України, Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса: ВМВ, 2014. – 341 с.;
75. Податкова система: практикум / [В.К. Хлівний, Ю.В. Сибірянська та ін.]; кер. авт. кол. В.К. Хлівний.–К.: КНЕУ, 2014. – 486 с.;
76. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>;
77. Податкові системи зарубіжних країн: навчальний посібник / [З.С. Варналій, В.Л. Андрущенко та ін.]. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 222 с.;
78. Про Державний бюджет України на відповідний рік: Закон України // Відомості Верховної Ради України або Офіційний вісник України;
79. Рак Р. Управління позиковим капіталом вітчизняних підприємств / Р.Рак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – №9, С. 154-158;
80. Реформування бюджетної системи України на інноваційних засадах: монографія / колектив авторів [заг. редакція Ф.О. Ярошенка]. – К.: Міністерство фінансів України, 2010. – 544 с.;
81. Роджер Лерой Миллер. Современные деньги и банковское дело. - М.: Инфра-М, 2002. - 856 с.;

82. Рожко О. Економічні реформи та створення парадигми нових державних фінансів / О. Рожко // Формування ринкової економіки в Україні. – 2014. -Випуск 31, част.ІІ. - С. 228-235;
83. Рожко О. Роль державних фінансів у забезпеченні макроекономічної стабілізації / О. Рожко // Наукові вісті Далівського університету.- 2014.-№11.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvdu_2014_11_6.pdf;
84. Рожко О. Циклічність як ознака розвитку сучасних державних фінансів / О. Рожко // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. - № 10.- С.32-37;
85. Романюк М. Податкові важелі впливу на амортизаційну політику підприємства. / М. Романюк // Науковий вісник Національного університету Державної податкової служби України (економіка,право).- 2011 - № 3(54).- С.92-99;
86. Романюк М.В. Податкова політика як чинник соціально-економічного зростання в Україні: [монографія] / М.В. Романюк. – К.: Центр учбової літератури. – 2008р. – 278с.;
87. Росс С. Основы корпоративных финансов / С. Росс - БИНОМ. 2000;
88. Солодка О. Кредитний дефолтний своп у механізмі перерозподілу кредитного ризику / О. Солодка // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Економіка. – 2015. – Вип.2(167). – С.85-91;
89. Стігліц Дж. Е. Економіка державного сектора. – К.: Основи, 1998;
90. Стоян, В.І. Казначейська система: підручник /В.І. Стоян, О.С. Даневич, М.Й. та ін.]; за заг. ред. А.І. Крисоватого.– 3-тє вид., змін. і доповн.– К.: ЦУЛ, 2014.– 868с.;
91. Теорія фінансів: підручник / [П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л.Лазебник та ін.]; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576с.;
92. Финансы предприятий: [учебник для студентов вузов] / [Колчина Н.В., Поляк Г.Б, Павлова Л.П. и др.] - М.: Финансы, ЮНИТИ, 1998. - 413 с.;
93. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование) / [А.В Чупис, А.М. Царенко, О.Л. Кашенко и др.] - Сумы: Университетская книга, 1999. - 333с.
94. Фінанси для фінансистів: [підручник] / [Шеремет О.А, Дем'яненко І.В., Багацька К.В. та ін.]; за ред. Т.А. Говорушко - К.: Центр учбової літератури , 2013.- 612с.;
95. Фінанси зарубіжних країн: підручник / [Кириленко О.П., Кізіма Т.О., Кравчук Н.Я. та ін.]; за ред. О.П. Кириленко - Тернопіль: ТНЕУ, 2013. - 420 с.;
96. Фінанси, гроші та кредит: [навч. посібник] / [К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва]. – Х.: Світ Книг, 2015. – 672 с.;
97. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [Романенко О.Р., Огородник С.Я., Зязюн М.С., Славкова А.А.] - К.: КНЕУ, 2007. – 387 с.;
98. Фінансова система України: взаємодія корпоративного та державного секторів: [монографія] / Т. І. Єфименко, І. О. Лютий, С. С. Гасанов, Ю.В. Петленко та ін. – К.: ДННУ «Акад. фін. управління», Україна, 2012. – 244 с.;

99. Фінансовий ринок України в умовах мінливого середовища: кол. моногр. / [Прядко В.В. та ін.]; за заг. ред. В.В. Прядка. – Буков. держ. фін.-екон. ун-т. – Чернівці: Технодрук, 2014. – 215 с.;
100. Фондовий ринок: підручник. Кн. 1 / За ред. Базилевича В.Д. – К.: Знання, 2015. – 621 с.;
101. Фондовий ринок: підручник. Кн. 2 / За ред. Базилевича В.Д. – К.: Знання, 2015. – 686 с.;
102. Фондовый рынок / [Р.Тьюлз, Э.Брэдли, Т.Тьюлз Т.] – М.: «ИНФРА-М», 1997;
103. Футало Т. В. Гроші і кредит: [навч. посіб.] / [Футало Т. В., Оліярник В. В., Черевко Х.Л. та ін.] ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. - 431 с.;
104. Харрис Л. Денежная теория. Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1990;
105. Цінні папери: [підручник] / [В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.]; за ред. В.Д.Базилевича. — К.: Знання, 2011. — 1094 с.;
106. Чеберяко О.В. Вплив державного кредитування на рівень боргової безпеки України / О.Чеберяко // Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2015.- № 2(167).- С. 29-36;
107. Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции. - М.: Инфра-М, 1997.;
108. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: [підручник] / В. М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2015. – 535 с.;
109. Яфінович О.Б. Соціальні гарантії в механізмі забезпечення фінансової та соціальної стабільності України / О.Яфінович // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – №. 8(171). – С. 180-186;
110. Delas V. Financial Security of Enterprises / V. Delas, E. Nosova, O.Yafinovich // Procedia Economics and Finance: 22nd International Economic Conference of Sibiu 2015, IECS 2015 «Economic Prospects in the Context of Growing Global and Regional Interdependencies»
Режим доступу:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115009983>;
111. Drozd N. State financial stability supporting continuous innovative development / N. Drozd, N. Pleshakova // Perspectives of Innovations, Economics and Business. – 2013. - № 13. - С. 5-11;
112. Liubkina O. Problems and Prospects of the Development of Ukraine Stock Market in the Context of Financial Liberalization and Integration Process /M.Borovikova, O.Liubkina// Vilnius:Mykolas Romeris University – 2012. – P. 111-117;
113. Luty I.O. Small and medium businesses in a globalizing world / I.Luty, R. Kuliev // The Caucasus&Globalization., CA&CC Press, Sweden. – Vol. 7. – Issue 3-4. – 2013. – С. 64-71;
114. Petlenko Y. The financial approach to infrastructure Projects in developing countries / Y. V. Petlenko / Riga: University of Latvia, 2013. – p. 284-290;
115. Solodka O.O. Credit risk in determining the value of credit derivatives / O.O. Solodka // The USA Journal of Applied Sciences. – New York: CIBUNET Publishing. – 2015. – №2. – P.68-71.

Модуль 2 «Банковское дело»

2.1. Банковская система и организация работы банков

Банковская система: понятие, принципы построения и функции. Структура банковской системы в Украине. Текущее состояние и проблемы функционирования банковской системы Украины в контексте глобализационных процессов. Понятие банка и его роль в финансовом посредничестве. Эволюция взглядов на экономическую роль банковского дела в системе рыночной инфраструктуры.

Организация и принципы деятельности Национального банка Украины. Функции и операции центрального банка Украины. Реализация денежно-кредитной политики для обеспечения стабильности национальной денежной единицы.

Классификация банков по организационно-правовой форме. Порядок создания, государственная регистрация банков и лицензирование банковской деятельности в Украине. Общая характеристика и классификация банковских операций. Сравнительная характеристика банковских продуктов и услуг.

Виды специализированных банков. Особенности деятельности иностранных банков в Украине. Виды банковских объединений, их общая характеристика. Ассоциации банков и саморегулируемые организации на рынке банковских услуг.

Организационная и функциональная структура банка, система управления банком. Взаимодействие структурных подразделений банка. Подготовка корпоративной стратегии развития банка. Регулирование банковской деятельности в Украине. Временная администрация, реорганизация и ликвидация банка.

Сущность, принципы и задачи управления финансовой безопасностью банковских учреждений. Характеристика тенденций и факторов, влияющих на финансовую безопасность банков. Инструменты и методы оценки уровня финансовой безопасности банков. Формирование эффективной системы управления финансовой безопасностью банков. Особенности финансового мониторинга банковской деятельности в Украине. Роль института финансового мониторинга в трансформации социально-экономических функций современной банковской системы.

Особенности сотрудничества институтов финансового посредничества. Небанковские финансовые институты как конкуренты банков. Инфраструктурные институты финансового рынка в контексте организации банковской деятельности. Причины появления и тенденции развития финансовых объединений и роль банков в них. Формы и преимущества интеграции банковского и небанковского финансового капитала. Банковско-страховое сотрудничество и его развитие на современном этапе.

2.2. Банковская деятельность и банковские операции

2.2.1. Формирование ресурсной базы банка. Экономическая характеристика и состав ресурсов банка. Пассивные операции банков, связанные с формированием собственных ресурсов. Банковский капитал, его структура и функции. Регулятивный капитал и его влияние на формирование собственного

капитала банка. Международные и национальные стандарты достаточности собственного капитала банков. Методы управления банковским капиталом. Привлеченные средства банка, их состав и характеристика. Операции по мобилизации ресурсов банка. Ценовые и неценовые методы управления привлеченными средствами. Состав заемных средств банка и методы управления ими. Заимствование ресурсов на межбанковском рынке. Кредитные аукционы в Украине, кредиты Национального банка Украины. Эмиссия и размещение банком собственных долговых ценных бумаг.

2.2.2. Кредитная деятельность банков и управление кредитным портфелем. Кредитная политика банка как составляющая его бизнес-плана. Организационная структура кредитной функции банка. Понятие и значение кредитных операций банка. Принципы и условия кредитования. Кредитный договор. Классификация банковских ссуд и современные виды кредитов. Процесс банковского кредитования. Виды ссудных счетов и особенности их применения. Формы обеспечения возврата банковских ссуд. Особенности предоставления контокоррентного, потребительского, ипотечного банковского кредита. Анализ кредитоспособности заемщика и способы ее оценки банком. Оценка качества кредитного портфеля. Порядок формирования резервов для покрытия возможных потерь по активным операциям банков. Кредитный риск банка и способы его минимизации. Методы управления проблемными кредитами. Банковский контроль и кредитные санкции.

2.2.3. Деятельность банков по обслуживанию платежного оборота. Сущность расчетно-кассовых операций и их значение в банковской деятельности. Порядок ведения кассовых операций банка. Открытие, ведение, закрытие текущих, депозитных, бюджетных и валютных счетов. Безналичные межхозяйственные расчеты. Межбанковские расчеты. Корреспондентские отношения банков. Понятие платежной системы. Платежные инструменты. Общие принципы организации платежных систем. Особенности расчетов с использованием пластиковых карт. Расчеты с помощью системы дистанционного обслуживания клиентов. Международные платежные системы в развитии банковских услуг в Украине. Платежные системы в сети Интернет.

2.2.4. Коммерческая деятельность банков на рынке ценных бумаг. Основные этапы эмиссионной деятельности банков. Определение инвестиционных целей банка. Формы инвестиций в ценные бумаги: стратегические и портфельные инвестиции. Характеристика основных этапов процесса инвестирования. Общая характеристика профессиональной деятельности банков на рынке ценных бумаг. Регулятивные требования к банковской деятельности на рынке ценных бумаг. Особенности выполнения банками функций андеррайтеров в современных условиях. Особенности деятельности банков на биржевом и внебиржевом рынке ценных бумаг. Участие банков в процессе первичного публичного размещения акций (IPO).

2.2.5. Деятельность банков на валютном рынке. Валютные ценности. Классификатор иностранных валют Национального банка Украины. Прямая и

косвенная системы котировки валют. Кросс-курсы валют. Классификация валютных операций. Порядок ведения валютных счетов клиентов. Ведение текущего счета в иностранной валюте. Вкладные (депозитные) счета в иностранной валюте. Неторговые валютные операции банков. Операции банков по обслуживанию международных торговых расчетов. Характеристика текущих и срочных валютных сделок. Методы определения форвардных валютных курсов. Открытая валютная позиция банка, алгоритм ее расчета и особенности регулирования. Привлечение и размещение валютных средств банков. Правила и стандарты торговли иностранной валютой на межбанковском валютном рынке Украины.

2.2.6. Нетрадиционные банковские услуги и операции. Необходимость использования нетрадиционных банковских услуг и операций. Классификация банковских услуг. Особенности осуществления лизинговых операций. Оперативный и финансовый лизинг. Сущность банковской гарантии. Поручительство в банковской практике. Факторинговые операции, необходимость и значение, виды факторинговых операций. Форфейтинг, организация форфейтинга. Посреднические и информационные услуги. Виды посреднических услуг. Трастовые услуги, сущность и виды. Финансовый инжиниринг, сущность и особенности применения.

РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Банківська справа: підручник / За заг. ред. І.О. Лютого – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 384 с.
2. Банківські операції: [підручник] – 3-тє вид. перероб. і доп. / [за заг. ред. А.М. Мороза]. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.
3. Васильченко З.М., Васильченко І.П. Фінансова математика: Навч. посібник. Видання друге: доповнене / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко. – К., «КОНДОР», 2012. – 250 с.
4. Васильченко З.М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація: Монографія / З.М. Васильченко. – К.: Кондор, 2004. – 528 с.
5. Васильченко З.М. Стан та перспективи розвитку фінансової системи України: Монографія / З.М. Васильченко, О.О. Непочатенко та ін. – Умань: Видавець «Сочінський», 2012. – 324 с.
6. Васильченко З.М. Інституційні чинники розвитку підприємницьких структур: Монографія / З.М. Васильченко, О.О. Непочатенко та ін. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «ВІЗАВІ», 2013. – 308 с.
7. Васильченко З.М. Фінансово-економічне оздоровлення проблемних банків в умовах системної кризи / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2016. – № 1. – С. 17- 26.
8. Васильченко З.М. Методологічні засади антикризового управління банком / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2016. – № 2. – С. 94- 106.
9. Васильченко З.М. Деякі аспекти методологічної основи моделювання фінансової безпеки банку / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко) // Вісник

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – № 6 (147). – С.15-19.

10. Васильченко З.М. Фінансова нестабільність та її вплив на процес управління кредитним портфелем у банківських установах України / З.М. Васильченко, О.А. Терещенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. - Вип.2 (15)/2013, С.135-146.

11. Васильченко З.М. Деякі аспекти методологічної основи розробки антикризових заходів у банку / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2012. – № 2. – С. 70- 80.

12. Васильченко З.М. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансової безпеки банку / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко // Вчені записки Університету "КРОК". – 2012. – Випуск 29. - С.78-87.

13. Васильченко З.М. Економіко-математична модель визначення інтегрального показника фінансової безпеки банку / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко // Вчені записки Ун-ту "КРОК". – 2012. – Вип. 30. – С. 182-193.

14. Васильченко З.М. Вплив макроекономічної ситуації у країні на формування ресурсної бази банків для здійснення валютних операцій / З.М. Васильченко, В.А. Делас // Вісник АПСВ. – 2011. – Вип. 1(57). – С. 94-102.

15. Васильченко З.М. Теоретичні основи управління грошовими потоками банку /З.М. Васильченко //Вісник АПСВ. – 2010. – Випуск. 1. – С. 44 - 49.

16. Васильченко З.М. Альтернативні підходи до оцінки інвестиційних проектів при банківському кредитуванні / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2010. – № 4.– С.7-13.

17. Васильченко З.М. Моделювання оптимальності проектів та аналіз їх чутливості при банківському інвестуванні / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2010. – № 2/3. – С.60-70.

18. Васильченко З.М. Аналіз та оцінка ефективності інвестиційних проектів у банківській діяльності / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С.35-47.

19. Васильченко З.М. Оцінювання вартості банківського бізнесу як об'єктивна передумова здійснення угод злиття та поглинання у банківському секторі / З.М. Васильченко, Д.В. Базарний // Вісник АПСВ. – 2009. – Вип.2. – С. 65-70.

20. Васильченко З.М. Методологічні аспекти дослідження сутності банківських установ як фінансових посередників / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2008. – № 4. – С.11-24.

21. Васильченко З.М. Компаративний аналіз закордонного та вітчизняного досвіду капіталізації банківських систем в умовах глобалізації / З.М. Васильченко // Економіка і держава. – 2008. – № 2. – С.12-15.

22. Васильченко З.М. Моделювання обсягу активів у банківському менеджменті / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2007. – № 5. – С.18-27.

23. Васильченко З.М. Управління портфелем банківських активів / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2007. – № 6. – С.3-8.

24. Васильченко З.М. Сек'юритизація активів у системі управління банківськими ризиками / З.М. Васильченко // Економіка і держава. – 2007. – № 11. – С.14-17.
25. Васильченко З.М. Методологічні аспекти дослідження банківської реструктуризації / З.М. Васильченко // Фінанси України. – 2007. – № 8. – С.109-119.
26. Васильченко З.М. Конкурентний потенціал небанківських фінансових установ на ринку кредитних ресурсів / З.М. Васильченко, А.С. Криклій // Економіка та держава. – 2006. – №10. – С.8-11.
27. Васильченко З.М. Розвиток банківського менеджменту на сучасному етапі / З.М. Васильченко // Фінансовий вісник УДУФМТ. – 2006. - №1. - С.42-51.
28. Васильченко З.М. Лібералізація фінансового ринку України в контексті впливу на банківський сектор / З.М. Васильченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. – Вип. 80. – С. 17-21.
29. Васильченко З.М. Фінансова консолідація як сучасна тенденція розвитку банківського бізнесу / З.М. Васильченко // Світ фінансів, №3 (8), 2006. - С.60-70.
30. Васильченко З.М. Управління проблемними активами банків у міжнародній практиці / З.М. Васильченко // Журнал Європейської економіки, том 5, (№4), 2006. - С. 453-464.
31. Васильченко З.М. Теоретична концепція оцінки економічної безпеки банку / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко // Банківська справа. – 2006 – № 4. – С. 36-46.
32. Васильченко З.М. Моделювання інтегрального показника економічної безпеки банку / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко // Банківська справа. – 2006. – № 5. – С. 44-57.
33. Васильченко З.М. Інвестиційна діяльність і капіталізація банків: питання теорії і практики / З.М. Васильченко // Економіка і держава. – 2005. – № 11. – С.21-26.
34. Васильченко З.М. Структурні диспропорції у розвитку банківської системи України / З.М. Васильченко // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С.140-150.
35. Васильченко З.М. Проблеми адаптації банківської системи України при її вступі до Світової організації торгівлі / З.М. Васильченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2004. – Вип. 69. – С. 23-25.
36. Васильченко З.М. Капіталізація банків як ключова компонента стратегії зростання / З.М. Васильченко // Вісник ТАНГ. – 2004. – Випуск №5/2. – С.76-87.
37. Васильченко З.М. Методологічні засади стратегії реорганізації комерційних банків / З.М. Васильченко // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 123-131.
38. Васильченко З.М. Банківська діяльність в умовах глобалізації економіки / З.М. Васильченко // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 124-131.
39. Васильченко З.М. Якість активів як умова успішного функціонування комерційного банку / З.М. Васильченко // Вісник АПСВ. – 2003. - Випуск 5. – С. 66-73.

40. Васильченко З.М. Концептуальні основи визначення вартості банківської установи / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2003. – № 5. – С. 25-35.
41. Васильченко З.М. Консолідація банків та адекватність їх капіталу / З.М. Васильченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2003. – Випуск 66. – С. 40-43.
42. Васильченко З.М. Сучасні форми конвергенції в міжнародних фінансах / З.М. Васильченко // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка, серія "Економіка". – 2002. – Вип. 61. – С. 100-103.
43. Васильченко З.М. Об'єктивна зумовленість інтеграції банківського і промислового капіталу в світовій практиці / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 49- 58.
44. Васильченко З.М. Визначення вартості ресурсів комерційного банку / З.М. Васильченко // Фінанси України. – 2002. – № 12. – С. 95-102.
45. Васильченко З.М. Універсальний комерційний банк як центральна ланка фінансово-промислової групи / З.М. Васильченко // Банківська справа. – 2002. – № 5. – С. 42-51.
46. Версаль Н.І. Основи банківського менеджменту: практикум: навч. посіб. / Н.І. Версаль. – К.: Фітосоціоцентр, 2013. – 184 с.
47. Версаль Н.І. Фінансовий менеджмент у банку : практикум / Н.І. Версаль. – Київ: Компринт, 2015. – 144 с.
48. Версаль Н.І. Ефективність діяльності державних банків в Україні / Н.І. Версаль // Банківська справа. – 2015. – № 4/5. – С. 47 – 55.
49. Версаль Н.І. Проблемні банки в Україні: причини появи та особливості функціонування в 2008 – 2014 рр. / Н.І. Версаль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – №10 (163). – С.10 –17.
50. Версаль Н.І. Особливості формування депозитних ресурсів банками України / Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2009. - №12. – С.89-95.
51. Версаль Н.І. Особливості формування банками ресурсів із використанням боргових цінних паперів в умовах банківської кризи / Н.І. Версаль, В.П. Кириї // Фінанси України. – 2009. – № 10. – С. 71 – 85.
52. Версаль Н.І., Дорошенко Т.В. Теорія кредиту: [навч. посібник] / Н.І. Версаль, Т.В. Дорошенко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 483 с.
53. Версаль Н.І. Сек'юритизація та її роль у відновленні фінансової стабільності // Вісник НБУ. - 2010. – №4. - С. 28 – 35.
54. Версаль Н.І. Форми кредиту: сучасні тенденції / Н.І. Версаль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2007. – № 92. – С. 8 – 11.
55. Версаль Н.І. Корпоративні облігаційні кредити: сутність та особливості використання у вітчизняній практиці / Н.І. Версаль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. – № 90. – С. 16 – 19.
56. Версаль Н.І. Фінансове посередництво в Україні: теоретичні та практичні аспекти / Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2005. – № 9 . – С. 99 – 108.

57. Версаль Н.І. Роль іноземного капіталу у формуванні національної банківської системи: досвід Чехії / Н.І. Версаль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2004. – № 69. – С. 9 – 11.
58. Версаль Н.І. Проблеми відкриття філій іноземних банків / Н.І. Версаль // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 131 – 137.
59. Версаль Н.І. Кредитні ризики як важлива складова ризиків банківської діяльності: сутність та методи управління / Н.І. Версаль, С.М. Олексієнко // Фінанси України. – 2002. – № 8. – С. 86 – 95.
60. Версаль Н.І. Фінансові інструменти в системі регулювання діяльності комерційних банків України / Н.І. Версаль // Наукові праці НДФІ. – 2002. – № 4. – С. 99 – 111.
61. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М. Банківська справа: [навч. посібник] / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – Львів: «Новий світ-2000», 2008. – 560 с.
62. Гудзинська Л.Ю. Перспективи житлової іпотеки в Україні в контексті реформування податкової системи: оцінка ризиків / Л.Ю.Гудзинська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – № 138. – С. 23-25.
63. Гудзинська Л.Ю. Економіко-правова оцінка запровадження фінансових векселів в Україні / Л.Ю.Гудзинська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – № 147. – С. 30-33.
64. Гудзинська Л.Ю. Санаційний банк: проблеми законодавчого регулювання / Л.Ю.Гудзинська // Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць. Випуск 1 (№ 28, Т. 2) (За заг. ред. проф. Єханурова Ю.І., Філюк Г.М.). – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – С. 280-287.
65. Гудзинська Л.Ю. Перспективи іпотеки в контексті реформування оподаткування нерухомості в Україні: оцінка ризиків / Л.Ю.Гудзинська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 11(164). – С. 22-27.
66. Гудзинська Л.Ю. Банківський маркетинг: курс лекцій / Л.Ю.Гудзинська. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2014. – 118 с.
67. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>;
68. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>;
69. Мещеряков А.А. Організація діяльності комерційного банку. Навч. посібник / А.А. Мещеряков. – Центр учбової літератури, 2007. – 608 с.
70. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківський нагляд: підручник / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень, Ун-т банківської справи НБУ, 2011. – 498 с.
71. Науменкова С.В. Ефективність пруденційного банківського нагляду: особливості методичних підходів / С. Науменкова, К. Цицик // Вісник Київського

національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – №10(175). – С.46-55.

72. Науменкова С.В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури: монографія / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: Університет банківської справи НБУ, 2009. – 384 с.

73. Науменкова С. Обстеження збалансованості попиту та пропозиції на кредитному ринку: досвід центральних банків / С. Науменкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – №10(163). – С.51-57.

74. Науменкова С.В. Розвиток кредитування у посткризових умовах // Банківська справа. – 2013. – № 1. – С. 3- 19.

75. Науменкова С.В., Міщенко С.В. Відновлення фінансової стійкості банківської системи України: антикризові заходи / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко // Вісник НБУ. – 2009. - №5. – С.9-12.

76. Овсянникова Я.О. Особливості інструментів управління ризиками проектів публічно-приватного партнерства / Я.О. Овсянникова // Наукові праці НДФІ. - 2015. – №.1 (70). – С. 34-46. (13 стор.)

77. Овсянникова Я.О. Проектні облигації у фінансуванні публічно–приватного партнерства в Україні / Я.О. Овсянникова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 164. – С. 45–52.

78. Овсянникова Я.О. Особливості визначення ставки дисконтування в контексті оцінки ефективності проектів публічно-приватного партнерства / Я.О. Овсянникова // Економіка розвитку. – 2013. – № 1(65). – С. 100 – 104.

79. Полфреман Д., Форд Ф. Основы банковского дела / Д. Полфреман, Ф. Форд. – М.:ИНФРА-М, 2007. – 624 с.

80. Роджер Лерой Миллер. Современные деньги и банковское дело / Р.Л. Миллер. – М.: ИНФРА-М, 2012. - 856 с.

81. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Джозеф Синки мл. [Текст] / Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.

82. Тригуб О.В. Специфіка діяльності вітчизняних банків на ринку факторингових послуг / О.В. Тригуб // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 284-291.

83. Тригуб О.В. Організаційні аспекти ризик-менеджменту при наданні лізингових послуг / О.В. Тригуб // Бізнес Інформ. – 2014. – № 6. – С. 365-372.

84. Тригуб О.В. Еволюція системи державних банків в Україні / О.В. Тригуб // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. праць. – К., 2015. – Вип. 1 (30). – С. 404-415.

85. Тригуб О.В. Особливості сучасної практики реалізації майна боржників банків в Україні / О.В. Тригуб // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – Одеса, 2015. – Т. 20, Вип. 2/2. – С. 148-152.

86. Управління банківськими ризиками: Навч посіб. / Л.О. Примостка, П.М. Чуб, Г.Т. Карчева та ін. - К. : КНЕУ, 2007. — 600 с.

87. Фондовий ринок: Підручник : у 2 кн. — / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін. ; за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2015 - 2016.
88. Цінні папери: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. — К.: Знання, 2011. – 1094 с.
89. Bessis J. Risk Management in Banking. - Chichester: Willey, third edition, 2010. – 821 p.
90. Banking Banana Skins 2014. Inching towards recovery. The CSFI survey of bank risk, 2014. – 42 p.
91. Economics of Money, Banking, and Financial Markets by Frederic S. Mishkin. — Addison Wesley; 9 edition, 2009. — 768 p.
92. Introduction to Banking by Barbara Casu, Claudia Girardone, Philip Molyneux. — Prentice Hall, 2006. — 560 p.
93. Koch W. Timothy, MacDonald S. Scott. Bank Management. - South-Australia; Mason, Ohio: South-Western CENGAGE Learning, 7th ed., 2010. – 872 p.
94. Money, Banking and Financial Markets by Lloyd Thomas. — South-Western College Pub; 1 edition, 2005. — 640 p.
95. Money, Banking and Financial Markets by Roger LeRoy Miller, David D. VanHoose. — South-Western College Pub; 3 edition, 2009. — 576 p.
96. Principles of Money, Banking & Financial Markets by Lawrence S. Ritter, William L. Silber, Gregory F. Udell. — Addison Wesley; 12 edition, 2008. — 672 p.
97. The Crash of 2008 and What it Means: The New Paradigm for Financial Markets by George Soros. — PublicAffairs; 2008. — 288 p.
98. The Economics of Banking by Kent Matthews, John Thompson. — Wiley; 2 edition, 2010. — 306p.
99. The Origin of Financial Crises: Central Banks, Credit Bubbles, and the Efficient Market Fallacy by George Cooper. — Vintage, 2011. — 2011p.
100. Rose Peter S., Hudgins S. Bank Management & Financial Services. - McGraw-Hill Education, 9th ed. – 768 p.
101. Ovsianynkova I.A. Public-private partnerships in emerging markets: challenges and funding opportunities / I.A. Ovsianynkova // Financial Studies. Published by “Victor Slăvescu” Centre for Financial and Monetary Research. – 2015. - Issue 2A (68A). – P. 132 – 147.
102. Ovsianynkova I.A. Analysis of basic efficiency assessment approaches of the public–private partnership/ I.A.Ovsianynkova // Scientific Journal «Science and studies of accounting and finance: problems and perspectives». – Kaunas, 2012. – №1 (8). – P. 173 – 179.
103. Trygub O., Rozhko O. Threats to financial security in a changing world / O. Trygub, O. Rozhko // Studia Securitatis (Security Studies Review) – Romania, 2013. – № 2. – Vol. VII. – pp. 127-137.
104. Vasylychenko Z., Vasylychenko I. Quarticity estimation based on high frequency financial data / Z. Vasylychenko, I. Vasylychenko // European Science and Technology: materials of the international research and practice conference, Vol. I, Wiesbaden, May 9-

10, 2012 / publishing office «Bildungszentrum Rodnik e.V.». – Wiesbaden, Germany, 2012. – P. 298–304.

105. Versal N. Public Banks in Ukraine: Supports & Challenges / N. Versal // Financial Studies. – 2015. – Issue 2A (68A). – P. 180 – 193.

Модуль 3 «Страхование»

3.1. Страхование и его роль в рыночной экономике

Содержание страхования и его виды. Генезис страхования в Украине и мире. Страхование предпринимательских рисков и его значение на микро- и макроуровне. Комплексные страховые продукты с базовой и выборочными составляющими для экономических субъектов. Классическое и альтернативное перестрахование. Особенности государственного регулирования страхования. Организационно-правовые формы страхования. Требования к учету и аудиту в страховых компаниях. Информационные технологии в страховании.

Личное страхование. Страхование жизни и его виды. Страхование от несчастных случаев. Медицинское страхование.

Страхование интеллектуальной собственности. Интеллектуальная собственность как объект страхования. Страховые риски в страховании интеллектуальной собственности. Особенности страхования интеллектуальной собственности. Страхование документов, подтверждающих права на интеллектуальную собственность (патентов, свидетельств, сертификатов соответствия). Перспективы внедрения страхования интеллектуальной собственности в Украине.

Страховой маркетинг. Специфические особенности страховой услуги. Предпосылки возникновения страхового маркетинга. Экономическая сущность страхового маркетинга и его функции. Организация отдела маркетинга в страховых компаниях. Модели построения организационной структуры маркетинговой службы (функциональная, товарная, рыночная). Маркетинговая и техническая сегментация страхового рынка. Маркетинговый комплекс страховой компании и его инструменты. Последовательность разработки нового страхового продукта. Структура системы продаж в страховом бизнесе. Средства маркетинговых коммуникаций в страховой компании.

Менеджмент в страховых компаниях: экономическая сущность и назначение. Страховая компания как субъект хозяйствования. Государственное регулирование деятельности страховой организации. Организация деятельности страховой компании. Планирование в страховых компаниях. Управление персоналом страховой компании. Страховой маркетинг и тарифная политика страховщика. Особенности финансового менеджмента страховщика. Управление процессом формирования страховых резервов. Управление инвестиционной деятельностью страховой компании. Управление прибылью страховщика. Управление рисками страховой компании. Управление финансовой устойчивостью страховой компании.

3.2. Место и роль социального страхования в системе социальной защиты населения

Понятие и экономическая сущность социального страхования. Необходимость социального страхования. История становления и развития системы социального страхования. Сущность и формы социального страхования разных стран. Этапы развития социального страхования в Украине. Понятие обязательного государственного социального страхования. Цель и формы государственного регулирования деятельности в системе обязательного государственного социального страхования. Необходимость и сущность единого социального взноса. Страхование временной утраты трудоспособности, необходимость и значение. Понятие и принципы обязательного государственного социального страхования от безработицы. Экономическая сущность и роль социального страхования от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний. Пенсия: понятие и виды. Место пенсионного страхования в экономике страны. Пенсионная реформа в Украине. Страховой стаж в солидарной системе. Виды пенсии в солидарной пенсионной системе Украины. Пенсионный Фонд Украины: задания и особенности формирования. Накопительная система пенсионного страхования. Негосударственное пенсионное обеспечение: экономические предпосылки существования. Принципы и виды негосударственного пенсионного обеспечения. Негосударственные пенсионные фонды: правовые основы организации деятельности. Необходимость, формы и организационные основы медицинского страхования. Тенденции в социальном страховании в мире.

3.3. Риск-менеджмент как интегрированный процесс управления рисками субъектов хозяйствования

Риск как объективная экономическая категория. Страхование в системе риск-менеджмента. Особенности риск-менеджмента страховой организации. Оценка рисков функционирования страховой компании. Роль интегральных показателей риска в финансовом планировании деятельности предприятия. Управление рисками проектного финансирования. Критерии оценки инвестиционного проекта. Методология оценки эффективности страхования инвестиционных рисков. Управление рисками портфеля финансовых инструментов. Корреляция ценных бумаг и ее применение. Альтернативные теории формирования портфеля финансовых инструментов. Риск неплатежеспособности субъектов хозяйствования. Характеристика источников риска неплатежеспособности. Кредитный риск в системе финансовых отношений. Система количественных показателей степени кредитного риска. Метод финансовых коэффициентов. Статистические методы оценки степени кредитного риска. Экспертные методы оценки кредитного риска. Анализ, методы снижения и моделирования кредитного риска. Управление финансовыми рисками на ипотечном рынке. Особенности управления финансовыми рисками в банковской деятельности. Управление рисками инвестиционной деятельности. Характеристика инвестиционных рисков и особенности процесса управления ими. Методы минимизации инвестиционного риска предприятия.

Процентный риск, методы анализа и управления. Валютные риски субъектов хозяйствования, методы анализа и управления. Анализ бизнес процессов предприятия. Методики проведения обследования бизнес-процессов компании. Риск-менеджмент в сфере финансов. Показатели рыночного риска: VaR и EaR. Риск-менеджмент в сфере внешнеэкономической деятельности. Использование специализированного программного обеспечения в сфере риск-менеджмента.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Архіпов А.П. Соціальне страхування: підручник та практикум. – М.: Юрайт, 2014. – 387с.
2. Базилевич В.Д. Страхова справа / В.Д. Базилевич. - К.: Знання, 1997. – 216с.
3. Базилевич В.Д., Філонюк О.Ф., Базилевич К.С, Пікус Р.В. та ін. Страхування: Підручник. - К.: Знання, 2008. - 1019 с.
4. Березіна С.Б. Соціальне страхування: лабораторний практикум / С.Б. Березіна, Д.Д. Третяк. – К.: Компринт, 2015. – 185 с.
5. Варшавський Р.Б. Міжнародний досвід соціального страхування / Р.Б. Варшавський // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finsettings.com/stat/95-mzhnarodniy-dosvd-socalnogostrahuvannya.html>
6. Внукова Н.М. Соціальне страхування / Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В. – К.: Кондор, 2009. – 352 с.
7. Григораш Г.В., Григораш Т.Ф., Олійник В.Я., Субачов І.Т. Системи соціального страхування зарубіжних країн: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 144с.
8. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення: цифри та факти / Міністерство соціальної політики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finrep.kiev.ua/download/msp_stat_1q_2012.pdf
9. Зайчук Б.О., Зарудний О.Б., Березіна С.Б. та ін.. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: навч. курс. – К. НВП «АВТ», 2004. - 256с.
10. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями.
11. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 №2664-III зі змінами та доповненнями.
12. Зеленко Н. Соціальне страхування в системі соціального захисту населення України / Н. Зеленко // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. - №19. – С. 249 – 255.
13. Інвестиційна діяльність комерційних банків: монографія / Лютий І.О., Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Старовойт-Білоник К.І. – Івано-Франківськ: ПВНЗ «Галицька академія», 2010. – 388 с.
14. Кандинская О. Управление финансовыми рисками: поиск оптимальной стратегии. М.: Консалтбанкир, 2000 – 272 с.
15. Конопліна Ю.С. Соціальне страхування в Україні: можливості застосування іноземного досвіду / Ю.С. Конопліна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 44. – С. 269 – 272.
16. Конопліна Ю.С. Соціальне страхування в Україні: можливості застосування іноземного досвіду / Ю.С. Конопліна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - № 44. – С. 269 – 272.
17. Конституція України // Закони України: В 11 т. — Верховна Рада України: Ін-т законодавства. — К., 1997. — Т. 10. — С. 3—41.

18. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [із змінами та доповненнями].- [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
- 19.Кропельницька С. О. Соціальне страхування: навч. посіб. / С. О. Кропельницька, Т. В. Солоджук [Вид. 2-ге, перероб. та доп.] – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 336 с.
- 20.Левченко В. П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія: монографія / В. П. Левченко – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 368 с.
- 21.Лень В.С. Облік і аудит у страхових організаціях: навч. посіб. – 2 вид., випр. / Лень В.С. –Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 584 с.
- 22.Мальований М.І., Бечко П.К., Бечко В.П. Соціальне страхування: навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 496с.
- 23.Міждисциплінарний словник зі страхування та ризик-менеджменту / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. – К.: Логос, 2015. – 509 с.
- 24.Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг у 2-х частинах. – К.: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2013.
- 25.Міжнародні стандарти фінансової звітності від 01.01.2012 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_010.
- 26.Надточійло Б. Соціальне страхування в контексті історії / Б. Надточійло // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pension.kiev.ua/pensref/publs/SocialProtection/2-2003-1.html>
- 27.Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 № 16/98-ВР [із змінами та доповненнями]. - [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>
- 28.Павленко Ю. Світовий досвід функціонування систем соціального страхування // Україна: аспекти праці. - 2011. - № 6. - С.30-36.
- 29.Пікус Р.В. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України : [монографія] / Пікус Р.В., Олійник Г.І. – К. : Компринт, 2015. – 186 с.
- 30.Пікус Р.В. Страховий захист підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України: монографія / Р.В. Пікус, О.М. Лобова. – К.: Логос, 2015. – 192 с.
- 31.Пікус Р.В. Страхування ризиків іпотечного кредитування в Україні: монографія / Пікус Р.В., Тлуста Г.Ю. – К. : Логос, 2012. – 191 с.
- 32.Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: Навчальний посібник. – К. : Знання, 2010. – 598 с.
- 33.Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: Опорний конспект лекцій / Пікус Р.В., Приказюк Н.В. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – 228 с.
- 34.Пікус Р.С. Формування і розвиток системи медичного страхування в Україні: монографія / Р.В. Пікус, Є.В. Дяченко. – К.: Логос, 2015. – 175 с.
- 35.Приказюк Н.В. Менеджмент у страхових компаніях: лабораторний практикум / Приказюк Н.В. – К. : Компринт, 2015. – 247 с.

36. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці: Закон України від 28.12.2014 № 77-VIII - [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/77-19>
37. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III [із змінами та доповненнями]. - [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
38. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07. 2003 р. № 1058-IV [із змінами та доповненнями]. - [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
39. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV [із змінами та доповненнями]. - [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
40. Ризикогенність та страхування в аграрній сфері (теорія, практика): кол. монографія / [Віленчук О.М., Литвинчук І.Л., Януль І.Є. та ін.]; за ред. д.е.н., проф. Ходаківського Є.І. - Ж.: «Полісся», 2013. – 323 с.
41. Роик В.Д. Обязательное и добровольное пенсионное страхование. – М.: АЛЬПИНА ПАБЛИШЕР, 2014. – 277с.
42. Рэдхэд К., Хьюс С. Управление финансовыми рисками. пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 288с.
43. Сидорчук А.А. Теоретичні аспекти державного соціального страхування / А.А. Сидорчук // Український соціум. – 2012. - № 3(42). - С. 105 - 120.
44. Соціальне страхування: Конспект лекцій / П.В. Тархов, В.М. Борнонос, Е.Г. Козін, К.В. Савченко.– Суми: Вид-во СумДУ, 2009.– 164 с.
45. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 1 / [Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – 496 с.
46. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 2 / [Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – 544 с.
47. Страхування : підручник / [Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Пікус Р. В. та ін.] ; за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2008. – 1019 с.
48. Страхування: опорний конспект лекцій (українською та російською мовами) / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, А.С. Шолойко та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. – К.: Логос, 2015. – 276 с.
49. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. -К.: КНЕУ, 2002.-599с.
50. Страхування: практикум. навч. посіб. / за ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і допов. - К: Знання, 2011. – 607 с.

- 51.Фінанси: вишкіл студії: навч. посіб. / [С.І. Юрій, Й.М. Бескид, М.М. Тріпак та ін.]; за ред. д.е.н., проф. С.І. Юрія. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 357 с.
- 52.Чекулаев М. Риск-менеджмент: управление финансовыми рискам на основе анализа волатильности / М.Чекулаев. – М.: Альпина Паблишер, 2002. – 344с.
- 53.Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции / У.Шарп, Г.Александр, Дж.Бэйли. – пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 1028с.
- 54.Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник. / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2006р. - 439с.
- 55.Шнейдер А. Наука Побеждать в инвестициях, менеджменте и маркетинге [Электронный ресурс] / [А. Шнейдер, Ph. D., Я. Кацман, Г. Топчишвили]. – Режим доступа к книге: http://lib.ru/ECONOMY/INWESTICII/for_winners.txt.
- 56.Шолойко А.С. Довідник інфраструктури страхового ринку / Шолойко А.С. – К.: НУБіП України, 2014. – 117 с.
- 57.Шолойко А.С. Страховий захист виробництва продукції рослинництва від природно-кліматичних ризиків : монографія / А.С. Шолойко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 210 с.
- 58.Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2008. — 232 с.
- 59.Clarke J., Jandik T., Mandelker G. «Expert Financial Planning: Advice from Industry Leaders: The efficient markets hypothesis» / ed. R. Arffa, - New York: Wiley & Sons, 2001. - 126-141p. Доступно з: <http://www.e-m-h.org/CIJM.pdf>.
- 60.Emmett J. Vaughan. Fundamentals of Risk and Insurance / Emmett J. Vaughan, Therese M. Vaughan, tenth edition. – Hardcover, Wiley, 2008. – 720 p.
- 61.Fabozzi F. J. Finance: capital markets, financial management, and investment management / Frank J. Fabozzi, Pamela Peterson Drake.p. см. – The Frank J. Fabozzi series). John Wiley & Sons, Inc., 2009. – 811p.
- 62.Fabozzi F. J. The basics of finance: an introduction to financial markets, business finance, and portfolio management / Frank J. Fabozzi, Pamela Peterson Drake. – The Frank J. Fabozzi series). John Wiley & Sons, Inc., 2010. – 604p.
- 63.Feibel B. J. Investment Performance measurement / Bruce J. Feibel. - The Frank J. Fabozzi series). John Wiley & Sons, Inc., 2003. – 353p.
- 64.Harold D. Skipper. Risk Management and Insurance: Perspectives in a Global Economy / Harold D. Skipper, W. Jean Kwon. – Hardcover, Wiley-Blackwell, 2007. – 768 p.
- 65.Hull J. C. Fundamentals of futures and option markets / John C. Hull. – 4th ed. – Prentice Hall: NJ, 2002. – 491p.
- 66.Hun Seog S. The Economics of Risk and Insurance / S. Hun Seog. – Hardcover, Wiley-Blackwell, 2010. – 352 p.
- 67.Investment Appraisal: Methods and Models / U. Gotze, D. Northcott and P. Schuster. – Springer-Verlag Berlin Heidelberg: 2008. – 391p.
- 68.Investments / Z. Bodie, A. Kane, A.J. Marcus – McGraw-Hill/Irwin., 2001. – 5th ed. – 917p.

69. Jasper, C. R. and Ouellette, S. J. (1994), «Consumers' perception of risk and the purchase of apparel from catalogs», *Journal of Direct Marketing*, Vol. 8 No. 2, pp. 23–36.
70. Measuring and Managing Operational Risks April 2002 by Samir Shah Tillinghast. <http://www.irmi.com/expert/articles/shah004.asp>
71. Miccolis J., Shah S. Enterprise Risk Management. An Analytic Approach A Tillinghast – Towers Perrin Monograph. Parsippany, N.J. 2001. – 38 p.
72. Modern Portfolio Theory and Investment Analysis / Edwin J. Elton [et al.]. – NJ, 2009. – 8th ed. – 729p.
73. Neville Harris Social Security Law in context / Oxford university press. – N.-Y., 2000. – 541 pp.
74. Nocera J. Poking Holes in a Theory on Markets / J. Nocera. – The New York Times. – June 5, 2009. – Доступно з: <http://www.nytimes.com>.
75. Risk management & insurance, Seventh Edition, C. Arthur C. Williams, Jr., Peter C. Young, Michael L. Smith, McGraw-Hill, Inc. 1995. – 680 p.
76. Risk Management Milestones: 1900 to 1999 March 2001 by H. Felix Kloman Risk Management Reports, December 1999, Volume 26, No. 12. <http://www.irmi.com/expert/articles/kloman001a.asp>
77. Strategic Risk Management. New Disciplines, new opportunities. CFO research Services, 2002.
78. The Benchmark for Corporate Risk Management. Corporate Metrics First Edition (April 1999). Risk Metrics Group. P.5. <http://www.riskmetrics.com/techdoc.html>
79. Valuation Measuring and Managing the Value of Companies / T. Copeland, T. Koller, J. Murrin. - McKinsey & Company, Inc, 2000. – 3rd ed. – 508p.
80. Zweifel P. Insurance economics / Zweifel P., Eisen R. – Springer, 2012. – 451 p.